

IONUȚ VIDA-SIMITI

Ordinul Sfântul
Vasile cel Mare
în timpul
regimului comunist

Secțiunea 1

Basilienii români

1.1. Basilienii români din Transilvania

Ordinul Sfântul Vasile cel Mare a fost fondat implicit prin Bula *Rationi Congruit* din 18 mai 1721 a Sfântului Părinte Inocențiu al XIII-lea, care prevedea constituirea unui grup de călugări basilieni ca o componentă a conducerii Episcopiei Greco-Catolice cu scaunul la Făgăraș. Ulterior, după mutarea Catedralei Episcopale la Blaj în 1737, la Sinodul din 28 ianuarie 1738 se hotărăște finanțarea construirii Mănăstirii Sfânta Treime, a cărei înființare va fi oficializată prin Diploma din 21 august 1738 a Împăratului Carol al VI-lea. Însă politica anticatolică (în scopul instituirii unui control etatic) a nepotului său, Împăratul Iosif al II-lea, a avut ca primă victimă Mănăstirea Sfânta Treime din Blaj, și, deci, Ordinul Sfântul Vasile cel Mare din Transilvania. Astfel, prin Decretul din 12 octombrie 1781, sub pretextul executării diplomei fundamentale, numărul basilienilor a fost limitat la unsprezece, ulterior seminarul diecezen a fost desființat și, în final, mănăstirea a fost transformată în spital militar în timpul războiului ruso-turc⁴⁷.

La 19 ianuarie 1858, Congregația pentru Probleme Extraordinare Ecclesiastice a decis, la solicitarea episcopilor greco-catolici români și în baza raportului unei comisii de patru teologi, reactivarea Ordinului basilian în

47 D. Dumitran, *Un timp al reformelor, Biserica Greco-Catolică din Transilvania, sub conducerea episcopului Ioan Bob (1782-1830)*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2007, pp. 79-80.

Transilvania. În acest sens, a fost solicitată implicarea Nunțiatunii Apostolice din Viena, care, la rândul ei, a reușit să se informeze asupra situației basilienilor din întregul Imperiu Habsburgic de la Episcopul Greco-Catolic slovac de Presov (Eperjes, în maghiară). Astfel, s-a constatat că, după ce în anii 1770 în Imperiul Habsburgic fuseseră 192 de mănăstiri basiliene (în Galiția, Transcarpatia și Transilvania), la nivelul anului 1858 mai rămăseseră doar 32 de mănăstiri basiliene. Politica josefină i-a privat pe novici de a intra în universități (la Roma sau în imperiu), ceea ce a încurajat autoritarismul unor egumeni foarte rigizi, ducând la o scădere a pregătirii călugărilor. Și sub aspect financiar situația basilienilor din Imperiul Austriac era dezastruoasă. Ordinul basilian din Transilvania era cel mai sărac, mai având doar două din douăsprezece mănăstiri, iar veniturile Mănăstirii Sfânta Treime fiind atribuite clerului de mir care ocupa funcțiile de predare în instituțiile de învățământ din Blaj. În fața acestei situații, s-a încercat găsirea de soluții. Cu ocazia vizitei apostolice de la Blaj din septembrie 1858, Mitropolitul Greco-Catolic Șuluțiu a propus solicitarea de despăgubiri de la guvern pentru impozitele percepute anterior de la basilienii din Blaj și reluarea tradiției educării călugărilor în seminarele și colegiile romane. Pe baza acestei propuneri, Nunțul Apostolic De Luca a înaintat Sfântului Scaun un proiect cu mai multe variante de pregătire a basilienilor români la Mănăstirea benedictină Maria Einsiedeln din Elveția, la mănăstirile basiliene din Episcopia Greco-Catolică slovacă de Presov sau la Roma. Dar nu s-a obținut niciun fel de ajutor guvernamental⁴⁸.

La Primul Conciliu Provincial al Mitropoliei Greco-Catolice de Făgăraș și Alba Iulia din 1872, *Actele și Decretele* adoptate prevăd la Titlul VII „Despre Ordul monastic al S. Basilu Mare”, structurat în patru capitole, necesitatea și pașii de urmat în restaurarea Ordinului Sfântul Vasile cel Mare, prin subordonarea tuturor mănăstirilor din provincia ecleziastică Mănăstirii Sfânta Treime, condusă de un protoegumen⁴⁹. Mai

48 A.V. Sima, *Affirming Identity. The Romanian Greek-Catholic Church at the Time of the First Vatican Council*, Ed. Vita e Pensiero, Milano, 2013, pp. 387–392.

49 I. Furtună, *Ordinul Sfântul Vasile cel Mare și Raporturile lui cu Societatea (1918-1989)*, Teză de doctorat, 2013, p. 48.

mult decât atât, Conciliul trasa în sarcina Episcopului Greco-Catolic de Gherla sarcina de a face demersurile transferului jurisdicției asupra Mănăstirii Greco-Catolice Bixad (situată pe teritoriul Diecezei Greco-Catolice române de Gherla) de la Protoegumenul Ordinului basilian din Transcarpatia (aflat la Mănăstirea Greco-Catolică Sf. Nicolae de pe teritoriul Episcopiei Greco-Catolice rutene de la Muncaci) către Mănăstirea Sfânta Treime din Blaj. Sfântul Scaun a considerat că prevederile sinodale cu privire la Ordinul Sfântul Vasile cel Mare erau incomplete, așa că problema basiliană a fost reluată la cel de Al Doilea Conciliu Provincial din 1882⁵⁰. Deși deciziile Conciliilor Provinciale din 1872 și, respectiv, 1882 au fost aprobate de Sfântul Scaun, chestiunea Ordinului Sfântul Vasile cel Mare a fost reluată și la Al Treilea Conciliu Provincial din 1900, doar pentru a fi scoasă de pe ordinea de zi fără nicio motivație⁵¹.

Primul basilian român a fost Episcopul Greco-Catolic Inocențiu Micu-Klein, care s-a călugărit la 25 septembrie 1730 la Mănăstirea Greco-Catolică Sfântul Nicolae din Muncaci (Transcarpatia). Ulterior, după înființarea Mănăstirii Sfânta Treime din Blaj, membrii Ordinului Sfântul Vasile cel Mare din Transilvania au fost:

1. Leontie Moschonas (1754);
2. Petru Paul Aron de Bistra (1764);
3. Silvestru Caliani;
4. Grigore Maior;
5. Gheronte Cotorea;
6. Atanasie Rednic;
7. Filoteiu Laslo (1810);
8. Vasile Neagoe din Broșteni;
9. Isaia sau „popa Iancu“ din Sâncel;
10. Meletie Neagoe (1760);
11. Ioan Silvași;
12. Alexiu Mureșan (1772);
13. Iacob Aron de Bistra (1778);
14. Ioan Endrody;
15. Sabațiu Metz (Mățu);
16. Inocențiu Boși, alias Macre (1761);
17. Macarie Pop (1763);
18. Onesim Chinceș (1762);
19. Ambrosiu Sadi;
20. Iosafat Devai (1792);
21. Ioachim Pop (1803);
22. Samuil Micu-Clain;
23. Baziliu Keresztesi;
24. Augustin Korosi alias Ladai (1793);
25. Gherasim Pop;
26. Nicefor Aron de Bistra (1782);
27. Partenie Iacob (1790);
28. Ieronim Kalnoki (1792);
29. Ignațiu Darabant (1805);
30. Ioanițiu Vișoli (1790);
31. Ștefan Pop (1801);
32. German Peterlaki (1811);
- 33.

50 A.V. Sima, *op. cit.*, p. 393.

51 I. Furtună, *op. cit.*, p. 49.

Macarie Șafar (1810); 34. Spiridon Farkas alias Fogarasi (1802); 35. Benedict Fogarasi (1830); 36. Epifaniu Birtok (1777); 37. Alexandru Aron de Bistra; 38. George Șincai; 39. Petru Maior; 40. Grigore Demeter alias Cutean (1816); 41. Bonifaciu Erdeli (1863); 42. Beniamin Todor; 43. Inocențiu Ladoși (1840); 44. Augustin Ioviani (1832–1850); 45. Ambosiu Elekesi (1853); 46. Ieronim Albani (1883); 47. Teofil Rațiu (1879); 48. Elia Demian Domșa (1933)⁵².

Elia Demian Domșa s-a născut în localitatea Peșelca (jud. Alba) la 10 noiembrie 1843. Clasele I–VI gimnaziale le-a absolvit la Blaj, iar ultimele două clase le-a făcut la Beiuș, unde și-a luat bacalaureatul în anul 1864. Ulterior, a urmat Seminarul domestic din Blaj, pe care l-a absolvit în 1868, și a fost hirotonit preot la 10 august 1870 (probabil de Mitropolitul Greco-Catolic Ioan Vancea). Între 1 septembrie 1870 și 25 iunie 1878 a activat în cancelaria mitropolitană ca protocolist și vicenotar consistorial⁵³. La 1 iulie 1878, intră în Noviciatul Mănăstirii Sfânta Treime din Blaj, iar la 1 august 1879 depune profesia de ieromonah. La moartea Superiorului Toma Ieronim Albani, în mai 1883, Pr. Elia Demian Domșa rămâne unicul ieromonah basilian. În această calitate, Pr. Domșa inițiază la 24/12 februarie 1887 o corespondență extrem de interesantă cu Mitropolitul Vancea și Consistoriul Mitropolitan. Prima scrisoare prezintă o autobiografie a ieromonahului basilian și o prezentare a situației materiale precare în care se găsește, după care, extrem de politicos, prezintă cum prin Literalele fundamentale din 21 august 1738, Împăratul Carol al VI-lea a conferit Mănăstirii basiliene drepturi patrimoniale egale cu ale Episcopului și că expirase termenul pentru care la sfârșitul secolului XVIII-lea averea mănăstirii fusese dată în administrare Episcopului, considerent pentru care Ordinul basilian ar fi trebuit să-și recapete administrarea propriei averi.

52 I. Rațiu, *Blajul. Scurte notițe informative*, Tipografia Ciurcu & Comp, Brașov, 1911, pp. 18–20.

53 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900 de la Sfânta Unire 200*, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, Blaj, 1900, p. 701.

El continuă prin a argumenta că, pentru a pune în practică Titlul VIII al *Actelor și Decretelor* Conciliului Provincial din 1872, era nevoie de casa, conventul și averea mănăstirii, pentru a putea hrăni și îmbrăca călugării. Totuși, în final, ieromonahul basilian solicită un venit de doar 1 391 de florini⁵⁴. Fondul basilian cuprindea, însă, proprietăți situate în Bucerdea grânoasă, Tur, Ciufud, Blaj, Blaj-sat, Petrifaleu, Sâncel, Panade, Veza, Cergăul Mare, Cergăul Mic, Cenade și morile din Blaj și Petrifaleu⁵⁵. În consecință, Consistoriul a respins cererea prin Adresa 568 din 1 martie 1887, pe considerentul că s-a încălcat *Resoluțiunea* nr. 74 din 12 decembrie 1781 și că salariul de 600 de florini al Pr. Domșa este suficient pentru nevoile sale⁵⁶. În contra acestui răspuns, ieromonahul basilian formulează la 12 martie 1887 o *Apelațiune* (un fel de cale de atac) în trei puncte: în primul rând, Consistoriul fiind parte interesată în această problemă, ar fi trebuit să-și decline competența de soluționare în favoarea Sfântului Scaun; în al doilea rând, dacă bunurile ar reveni Ordinului, proprietar, finanțarea învățământului nu ar avea nimic de suferit deoarece Ordinul le-a dobândit tocmai pentru susținerea educației; și, în al treilea rând, admiterea cererii sale nu venea în contra *Resoluțiunii* nr. 74 din 12 decembrie 1781 deoarece efectele sale temporare încetaseră în urmă cu 17-18 ani⁵⁷. Răspunsul Consistoriului a fost dat după numai trei zile, în Ședința Consistorială din 15 martie 1887, când, pe un ton extrem de dur, i s-a replicat Pr. Domșa că Ordinul era al Bisericii, iar el era un simplu membru, ținut de obediința canonică, ce încălca și Decretul Imperial din 18 octombrie 1799 referitor la administrarea definitivă a bunurilor respective⁵⁸.

54 Arhivele Naționale, Serviciul Județean Cluj, Fond 103 Biblioteca Centrală Blaj. Acte Bisericești (în continuare, ANSJC), Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 1-5.

55 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900 de la Sfânta Unire 200*, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, Blaj, 1900, p. 667.

56 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 6.

57 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 7-9.

58 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 9-10.

În aceste condiții, Pr. Elia Demian Domșa s-a adresat cu această problemă la 20 martie 1887 Cardinalului Ioan Simeoni, Prefectul Congregației de Propaganda Fiede⁵⁹, dar se pare că sub greaua presiune morală a renunțat verbal în fața Mitropolitului Vancea la petiția sa⁶⁰. Discuțiile au continuat, dar unica funcție ocupată de Pr. Domșa a fost cea de membru supleant al Comisiei arhidiecezane pentru revizuirea cărților de rit⁶¹.

În acest context, românii greco-catolici din Transilvania care doreau să ducă o autentică viață monahală plecau la mănăstirile basiliene din Transcarpatia. În acest sens, un exemplu semnificativ este Aurel Maxim. El s-a născut la 7 martie 1878 în Buciumi (jud. Sălaj) și a absolvit Seminarul Teologic din Blaj⁶². În pofida opoziției Mitropolitului Greco-Catolic Mihaly de Apșa, dar cu binecuvântarea canonicului Vasile Hossu (viitor Episcop Greco-Catolic de Lugoj și Gherla)⁶³, Aurel Maxim a plecat de la Blaj la Mănăstirea Greco-Catolică Mariapocs (din Episcopia Greco-Catolică de Muncaci), unde se călugărește sub numele Atanasie la 12 ianuarie 1904 și a fost hirotonit preot două luni mai târziu, la 7 martie 1904⁶⁴ (probabil de Episcopul Greco-Catolic de Muncaci, Iuliu Firtsak, deoarece mănăstirea se afla în dieceza sa). Însă el nu a fost nici primul și nici ultimul basilian român la Mănăstirea Greco-Catolică Mariapocs sau în Ordinul basilian din Transcarpatia.

59 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 11–16.

60 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 21.

61 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1896*, Blasiu, Tipografia Seminarului gr.-cat, 1896, p. 22.

62 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900 de la Sfânta Unire 200*, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, Blaj, 1900, p. 646.

63 A. Maxim, *Memorii*, Ed. Scriptorium, Baia Mare, 2009, p. 31.

64 *Catalogus Ordinis Sti Basili Magni Provinciae Romaniae SS. AA. Petri et Pauli, Anno 1946*, Tipografia Sfântul Vasile–Mănăstirea Bixad, 1946, p. 24.

1.2. Basilienii români din Transcarpatia

Începuturile Ordinului basilian din Transilvania în secolul al XVIII-lea sunt legate de Ordinul basilian din Transcarpatia deoarece primii basilieni transilvăneni – Inocențiu Micu-Klein, Silvestru Caliani, Grigore Maior, Gheronte Cotorea, Atanasie Rednic – și-au făcut noviciatul și au depus voturile monahale la Mănăstirea Greco-Catolică Sfântul Nicolae din Muncaci⁶⁵. Ulterior, o încercare de impulsioneare a Ordinului basilian din Transilvania în secolul al XIX-lea este legată de Ordinul basilian din Transcarpatia, prin venirea în Arhidieceza de Făgăraș și Alba Iulia a ieromonahului Isaia Ioan Tordai⁶⁶. El s-a născut la Tolgieș la 1 martie 1841, a absolvit primele patru clase gimnaziale la Baia Mare în 1861 și a urmat ultimele patru clase gimnaziale în privat. Isaia Ioan Tordai a făcut teologia de patru ani la Mănăstirea Greco-Catolică Mariapocs până în 1868 și a fost hirotonit la Gherla în 1869 (probabil înainte de 11 aprilie 1869, când Episcopul Ioan Vancea a fost înscăunat Mitropolit la Blaj). Pr. Tordai a devenit egumen la Mănăstirea Greco-Catolică Bixad în 1872, iar ulterior a ajuns egumen la Mănăstirea Greco-Catolică Mariapocs în 1875. Totuși, ulterior, se întoarce în Arhidieceza de Făgăraș și Alba Iulia, unde figurează ca ieromonah basilian; inițial, doar administrează parohia Poptelec și apoi parohia Baia de Aramă⁶⁷, până la moartea sa la 18 iunie 1910⁶⁸.

Mai mult decât atât, ar fi greșit să se considere superficial că a existat doar un schimb de experiență sau de personal între greco-catolici români din Transilvania și greco-catolici ruteni din Transcarpatia deoarece Ordinul basilian din Transcarpatia a beneficiat de susținerea și

65 Z. Păclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2006, p. 338.

66 ANSJC, Dos. Actele Ieromonahului Demian Elia Domșa, f. 12 (verso).

67 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900 de la Sfânta Unire 200*, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, Blaj, 1900, p. 776.

68 *Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1911*, Tipografia Seminarului gr.-cat, Blaj, 1911, p. 257.

atașamentul românilor greco-catolici din această regiune. Un exemplu extrem de important în acest sens este cel al nobilului român Demetriu Raț din Vezendiu (1710–1782). Demetriu Raț provenea dintr-o familie recent înnobilită și s-a căsătorit cu contesa Rozalia Csaky din înalta aristocrație. El a fost reprezentantul plenipotențiar al contelui Karoly (cu a cărui soție se pare că ar fi avut o relație extraconjugală, din care ar fi rezultat Iozsef Karoly) și era el însuși proprietar de moșii în Petrești, Vezendiu, Nyiradony⁶⁹. Demetriu Raț a fost ctitor al celor mai importante mănăstiri ale Ordinului basilian din Transcarpatia: Mănăstirea Greco-Catolică Sfântul Nicolae din Muncaci (al cărei stareț avea autoritate de Protoegumen asupra tuturor mănăstirilor basiliene) și Mănăstirea Greco-Catolică Mariapocs (cel mai important centru de pelerinaje din regiune); precum și al bisericilor greco-catolice din Carei și Vezendiu. Prin testamentul său a lăsat: „În primul rând: Pe seama bisericii din Munkacs și părinților Bazilitani am construit fundația claustrului, cu fântâna, șura, casa presei, grădina, casa grădinarului, ca să se poată întreține și ca să poată ține în condiții bune aceste construcții las părinților bazilitani 15 000 cincisprezece florini germani⁷⁰. De asemenea, același egumen superior de Muncaci era executor testamentar pentru al treilea legat, prin care Raț lăsa 1 500 de florini germani săracilor (nu doar cerșetorilor), indiferent de religie, din comitatele Maramureș, Bereg, Ugocea.

Demetriu Raț a susținut Ordinul basilian din Transcarpatia în perioada sa de înflorire din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Dar această înflorire a fost curmată – la fel ca aceea a Ordinului Sfântul Vasile cel Mare din Transilvania – de politica antimonahală a Împăratului Iosif al II-lea. La 25 ianuarie 1852, Sfântul Părinte Pius al IX-lea a dispus o vizitație apostolică a tuturor mănăstirilor basiliene din Imperiul Habsburgic. Cardinalul Frederick von Schwarzenberg a fost însărcinat cu vizitarea apostolică a

69 V. Ciubotă, „Demetriu Raț, nobil din Vezendiu – un binefăcător al bisericilor și mănăstirilor din episcopia Munkacevo“, în *Relațiile româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate*, V. Ciubotă, T. Nicoară, M. Vegheș, L. Horvat (coord.), Editura Presa Universitară Clujeană și Editura Muzeului Sătmărean, Cluj-Napoca și Satu Mare, 2007, pp. 145–153.

70 Anexa 1 la V. Ciubotă, *op. cit.*, p. 149.

mănăstirilor basilieni din Austria, iar Cardinalul Ioan Szcitovszky, cu a celor din Ungaria. Ambii și-au delegat atribuțiile Episcopului Greco-Catolic Iosif Gaganec de Presov. Acesta a promulgat reguli revizuite la Capitlul Provincial de la Muncaci (Transcarpatia) din 1858 și, respectiv, Dobromil (Galiția) din 14-15 august același an, dar a fost insuficient⁷¹. Astfel încât, în baza Scrisorii Apostolice *Singulare Paesidium* din 12 mai 1882 a Sfântului Părinte Leon al XIII-lea, a început reforma basiliană cu Ordinul din Galiția. Reforma s-a numit Reforma Dobromilă deoarece ea s-a desfășurat la Mănăstirea Greco-Catolică din Dobromil, trecută în perioada 1882–1904 în administrarea iezuiților, care organizau un noviciat de câte de un an și șase săptămâni pentru basilieni. Succesul reformei și nevoile eclesiastice din Transcarpatia au dus la solicitarea extinderii reformei și în această regiune. Însă, când Egumenul Mănăstirii Greco-Catolice Sfântul Nicolae din Muncaci, Pr. Anatol Kralyckyj, a încercat aplicarea reformei, presa maghiară l-a catalogat drept „dușman al țării“, iar guvernul Ungariei s-a opus. Acțiunea de susținere a reformei a fost preluată în 1891 de noul Episcop Greco-Catolic de Muncaci, Iuliu Firtsak, dar și aceasta a fost calificată de presa maghiară ca fiind „contrară interesului public“, „foarte naționalistă“ și „trădătoare“. Totuși, Sinodul clerului eparhial ținut la Ujhorod în 1903 i-a propus Episcopului Greco-Catolic Firtsak două variante de reformare: fie să se apeleze la basilienii din Galiția, fie reforma să fie făcută de iezuiții din Ungaria. În 1908, Episcopul Greco-Catolic de Muncaci a trimis la Roma un raport cu alte trei variante: prima era aceea de a construi o nouă mănăstire în orașul Ujhorod (sediul Episcopiei de Muncaci), unde reforma să se desfășoare sub patronajul Episcopului, a doua consta într-o reformă făcută sub îndrumarea altui ordin călugăresc, dar nu basilienii din Galiția (Guvernul de la Budapesta s-ar fi opus colaborării cu basilienii ucraineni din teritoriile conduse de Guvernul de la Viena), iar ultima variantă prevedea reformarea prin colaborarea cu iezuiții din Ungaria. Ordinul basilian din Transcarpatia a avut o altă opțiune, deoarece dorea păstrarea caracterului exempt (nesubordonarea față de episcopul local), nu din aroganță, ci

71 A. Pekar, „Basilian Reform in Transcarpathia“, *Analecta OSBM*, vol. VII (XIII), Fasc. 1–4, p. 145.

din considerente foarte practice, deoarece mănăstirile sale se găseau nu doar pe teritoriul Episcopiei de Muncaci (ruteană), ci și în Episcopia de Presov (slovacă), Episcopia de Gherla (română); și mai exista și discuția (materializată ulterior) a înființării unei noi Episcopii de Hajdudorog (maghiară). În consecință, în primăvara și toamna anului 1909, Protoegumenul Joachim Choma și Pr. Leon Manu au făcut vizite la Roma și, respectiv, în Galiția, în urma cărora Pr. Choma a trimis la 2 decembrie 1909 Sfântului Scaun propriul proiect al Ordinului basilian din Transcarpatia pentru reformare. Acest proiect era construit în jurul Pr. Leon Manu, care devenea Maestru al Novicilor și, pentru a i se întări puterea și autoritatea, era numit Egumenul Mănăstirii Greco-Catolice Mariapocs. În activitatea sa educativă, el urma să fie ajutat de Pr. Atanasie Maxim și Pr. Augustin Maxim, menționați expres la punctul 6 al Proiectului⁷².

În aceeași perioadă apare și propunerea Episcopului Greco-Catolic de Lugoj, Vasile Hossu, ca exact aceiași trei basilieni români – Pr. Leon Manu, Pr. Atanasie Maxim și Pr. Augustin Maxim – ai Ordinului basilian rutean să fie desemnați pentru a conduce un Noviciat al Ordinului basilian românesc la Mănăstirea Greco-Catolică Bixad, care ar fi urmat să iasă de sub jurisdicția Ordinului din Transcarpatia⁷³.

Între timp, Pr. Leon Manu a candidat în alegerile parlamentare din 1910. Protoegumenul Choma i-a propus două variante: fie să renunțe la candidatură, fie să se considere depus din funcția de egumen al Mănăstirii Mariapocs și să plece la Mănăstirea Bixad. Pr. Leon Manu a plecat la Mănăstirea Bixad, iar de aici a mers în același an la Mănăstirea Greco-Catolică Prislop, pe teritoriul Episcopiei Greco-Catolice de Lugoj, condusă de Episcopul Vasile Hossu. La Mănăstirea Greco-Catolică Prislop, Pr. Manu va aduna în jurul său un grup basilian foarte valoros, din care au făcut parte Pr. Augustin Alexandru Pop (născut la 1 mai 1888 și hirotonit la 4 decembrie 1910) și fratele său, Lucian Pop (născut

72 A. Pekar, *op. cit.*, pp. 146–153.

73 *Idem*, p. 154.